

djevojačkih škola. Mihajlo Jović, predsjednik Udruženja Jugoslavenskoga učiteljstva, Jelije Kempf, školski nadzornik, Ljudevit Dvorniković, prof. učiteljske škole v Sarajevu, Mihajlo Stanojević, urednik Učitelja u Beogradu, Milka Pogačić, ravnateljica više djevojačke škole, dr. Jure Turić, prof. više pedagoške škole u Zagrebu, Janko Leskovic, školski nadzornik, dr. Tugomir Alaupović, povjerenik za prosvjeto i vjeru u Zagrebu, Vladimir Nator, prof. učiteljske škole, dr. Paja Radosavljević, prof. univerziteta u New-Yorku, dr. Stjepan Bosanac, zem. školski nadzornik za srednje škole i dr. Dane Trbojević, ravnatelj II. ženske realne gimnazije u Zagrebu. Za prave članove Zbora izabrani su dosadašnji članovi dopisnici Danijel Bator, prof. učiteljske škole u Osijeku, Orga Brigljević, prof. učiteljske škole u Petrinji, Risto Ognjanović, prof. učiteljske škole u Skoplju, Josipa Radošević, učiteljica u Zagrebu i Vjekoslav Dominiković, ravnatelj gradj. škole u Zagrebu. Novi članovi dopisnici postali su Rudolfo Franjin Madjer, Milić Majstorović, Radoša Stefanović i Pavel Flerić.

U svečanoj sjednici, koja je održana nakon glavne skupštine, ocrtao je u vrlo lijepem govoru predsjednik dr. Sigismund Čajkovic pedesetogodišnji rad „Hrv. ped. knjiž. Zbora“. Naravno je istaknuo one ideje, koje su kroz pedeset godina vodile rad toga društva i istakao ljude, koji su te zamisli provodili u život. Društveni tajnik osvrnuo se na književni rad zborov, pa je karakterizirao pojedine faze u njegovu pedesetogodišnjem razvitku. Na završetku skupštine pozdravio je Zborom nastojanja dr. Tugomir Alaupović, povjerenik za prosvjeto i vjeru.

Zakon o draginjskih dokladah in učiteljstvo ob severni državni meji.

Ljubljanski dopisni urad je poročal, da je bil sprejet zakon o draginjskih dokladah državnim uradnikom.

Učiteljstvo dravske in mežiške doline pa mora odločno protestirati radi atentata, ki se je izvršil nad omenjenim učiteljstvom iz teh okrajev potom členu I. te odredbe, s katerim se je uvrstilo vse učiteljstvo kakor tudi ostalo uradništvo iz mežiške in dravske doline v V. draginjski razred, tako da bo prejelo to uradništvo najmanjše draginjske doklade.

Vedno in vedno so apelirali na našo zavednost in poštenost — tako javnost, oblast in tudi sam poverjenik za uk in bogočastje — učiteljstvo ob meji delaj v šoli, delaj izven šole, organiziraj, delaj na prosvetnem polju — to je tvoja dolžnost do naroda, do države, do naraščaja in do samega sebe.

Res potrebno je bilo tu in tam med uradništvom še navduševalnih besed — v mežiško dolino k sreči ni prišel nihče — ker je pač vse vedelo, da v mežiški dolini kakor tudi v dravski, je elit trupa, so izvežbani narodni in prosvetni propagatorji, ki so že tako daleč, da je treba precej časa, da je mogoče pregledati in oceniti njih delo na vsakem polju izven šole.

Ne morem se pa ubraniti utisa, posebno ker je „Slov. Narod“ kot debelo tiskano poročal, da je poslanec Reisner oskrbel, da je bilo uradništvo nekaterih mest in trgov v Sloveniji uvrščeno v tretji in četrti draginjski razred — da se je s tem hotelo pridobiti naklonjenost uradništva omenjenih mest in trgov. Gotovo se je izvršila ta razdelitev v višje razrede šole po pritiskanju kljuk, v drugem kraju pa z ugotovitvijo, da dajo ome-

di, ki se ukvarjajo z življenjem in z dejstvi, katera jih obdajajo, ter si znajo v različnih položajih življenja pomagati. O načinu tega vzgojnopoučnega dela je skoraj odveč govoriti, ker je v prvi vrsti odvisen od učiteljeve osebnosti in njegove dobre volje.

Pomotoma mislimo, da je samo vzgojitelj po šolah in zavodih treba znati dušeslovja in vzgoje, a naše matere kot najvažnejše vzgojevalke naroda se komaj zavedajo svoje duše otrokove. Zato bodita dušeslovje in pouk v vzgoji prva in najvažnejša predmeta na gospodinskih in materinskih šolah.

Vsem onim, ki nimajo vpogleda v učne načrte gospodinskih in kmetijsko-gospodinskih tečajev in šol, zapišemo tukaj predmete, ki se danes že povečini goje, da vidijo potrebo in dobroto takega pouka.

Gospodinjstvo: gospodinski računstvo in knjigovodstvo, kuhanje, kemija in redilnost živil, o hranitbi (zdravih in bolnih dojenčkov).

njena mesta največ uradniških glasov ob priliki volitev. Jasno je pa, da tisti, ki so predlagali to razvrstitev v draginjske razrede in se pri tem niso ozirali na mežiško in dravsko dolino — ne poznajo delo in težkoga položaja učiteljstva in uradništva v severnih obmejnih krajih naše države.

V enem, kakor v drugem slučaju, je to javen državni, narodni in socialni škandal, da se je moglo prezreti našo severno mejo. Prepričan sem, da bo imelo te posledice. Konstatiram samo, da je vsak učitelj v mežiški dolini dobesedno narodni mučenik še iz časov bivše Avstrije. Vse učiteljstvo mežiške doline se je ubijalo v narodno-propagandnem delu na Koroškem, za časa plebiscita. Delo, ki ga vrši danes uradništvo v mežiški dolini, v šoli in izven šole je v narodnem pomenu najvažnejša pridobitev, vzdržuje naval germanizacije, ki bi lahko preplavil del Slovenije. Vsak delavec, na kateremsi bodi polju, pa bo vedel, koliko gnetljivih žrtev se more doprinesti predno se izvrši kaka ideja.

Sumiti moramo, da dotični faktorji, ki so predlagali in udeležili to uredbo, ne poznajo mežiške in dravske doline in njenih nujnih potreb, ali jim je pa dotično uradništvo antipatično, ker mogoče ni v njihovi stranki.

Druge naše državne meje, tako kraje ob Primorju kakor tudi v Prekmurju, so uvrstili v dva draginjska razreda višje, kakor pa pokrajine ob severni meji. Kakšni razlogi so vedli odgovorne faktorje do tega, da so to storili in pri tem izpustili najvažnejšo severno mejo — to je nam popolnoma nejasno.

Ako bi se tudi gledalo samo na življenjske potrebe pri razdelitvi krajev v draginjske razrede, bi morala mežiška in dravska dolina priti v razred v katerem je Ljubljana. Mežiška in dravska dolina je izrazito industrijski kraj, je povrh še od centrov najbolj oddaljen in je raditega draginja za 5 do 10% višja, kakor je pa v Mariboru ali pa v Ljubljani. Živež, ki se v jako majhni meri producira, po navadi ni dostopen uradniku v teh krajih, ker ga porabi producent sam in ga mora povečini producent sam kupovati. Drugi del potrebščin pa se za višjo ceno iztihotapi preko granice.

Jasno je, da bo dala ta razdelitev v draginjske razrede povod, da bodo najboljši uradniki, navdušeni poštenovalni delavci izven šole, silili in dosegli, da bo do nastanjeni v mestih in trgih, kjer bodo dobili za manjši trud večjo nagrado. Umevno je, da uradnik v mestu ni vprežen v delo izven urada v korist državi, ker so ti kraji naseljeni od izobražencev. Uradnik v mestu, kot posameznik, sploh niti ne pride v poštev pri zunanem delu izven urada, pač pa učitelj na deželi, ki more biti organizator in duševni vodja. Uradnik v mestu ima pa tudi priliko si pridobiti postranski zaslužkov, medtem ko naj uradnik na deželi doprinaša samo žrtve. Ako pusti uradnik na deželi svojo deco šolati, ga stane to ogromne vsote, uradnika v mestu pa razmeroma jako malo.

Moja želja je, da bi se učiteljstvo, kakor vse ostalo uradništvo združilo in zahtevalo od svojih organizacij, da se jim popravi storjeno krivico in da zadoščenje za zapostavljenje in nepriznanje njihovega dela izven urada. Omenjeno željo pa ne izrekam raditega, da bi bil sam deležen tistih dinarčkov, za katere sem trenutno prikrajšan, ker je skoro sigurno, da bom odstopil iz vrst državnega uradništva, temveč gre se za princip, da zahte-

Sivanje: izdelovanje enostavnega perila in obleke. Krpanje.

Pranje: snajenje in čuvanje obleke in perila.

Gojitev stanovanj.

Nauk o ekonomični izrabi časa, materiala in prostora.

Zdravstvo: gojenje zdravja, strežba bolnikom, prva pomoč v nezgodah. Gojenje dojenčkov.

Gojenje domače umetnosti (ročna dela, petje).

Obdelovanje vrta in gojenje cvetic. Živoreja.

Vzgoja značajev se pri vsem tem rada prezre, ali pa se prepušča priložnosti, a že stari Sokrat je uvidel, da se čednost zamore učiti. Zato bi bilo v svrhu obče prosvete želeli, da se dekletom sistematično na filozofsko - etični podlagi podajajo norme in inicijativa k samovzgoji in samokritiki kot nekaj kažipot za življenje in zakon! **Regina Gobec.**

vamo mi „Hlapci Jerneji“ plačo za svoje delo v isti meri, ki nam gre. Sinekure naj obstojajo in naj se delajo, nikakor pa ne smejo biti sankcionirane potom zakona ali odredbe.

Učiteljstvo in Ferijalni Savez.

Tri leta že obstoji udruženje vseh srednješkolskih in visokoškolskih dijakov ter profesorjev, ki si je stavilo nalogo, organizirati v velikih počitnicah potovanja po vseh pokrajinah naše širne domovine in s tem omogočiti svojim članom in članicam spoznavati krasoto naše domovine, naš jugoslovanski narod in prilike v raznih pokrajinah. To je „Ferijski Savez“.

Ferijski Savez je kulturna nadstranarska ustanova, katera temelji na principu narodnega jedinstva. Sedež centra je v Beogradu, podružnice pa ima na vseh univerzah in srednješkolskih zavodih naše kraljevine. Ferijski Savez priobavlja svojim članom olajšave in popuste na vseh državnih železnicih (75% popust), parobrodih, pri planinskih kočah, pri razgledovanju tvornic, rudnikov itd.

Po vseh mestih, kjer obstojajo podružnice se ustanavljajo svratišča (t. j. nekaki hoteli Ferijskega Saveza), kjer dobe člani brezplačna prenočišča, eventuelno tudi hrano, člani dotičnega mesta so pa na razpolago došlim potnikom F. S. kot vodniki. Poleg tega nudi Ferijski Savez svojim članom še mnogo drugih ugodnosti.

Ferijski Savez uživa vsestransko podporo pri meščanstvu, kakor tudi pri državnih in vojnih oblastih. Kongres delegatov vseh podružnic, ki se je sestel in zboroval v Sarajevu v dneh 3., 4. in 5. avgusta 1921. je pokazal lepo razumevanje in enodušnost, in se odločil, da Savez še bolj razširi delokrog svojega delovanja in da še bolj okrepi organizacijo. Na omenjenem kongresu se je zatorej sklenilo tudi učiteljstvo pritegniti k Ferijskemu Savezu in mu omogočiti potovanja in naučne ekskurzije širom naše ujednjene domovine ter tako omogočiti vzgojiteljem naše mladine vpijati v sebe vse vtise od Triglava do Ohrida, od sinjih valov jugoslovanskega morja do modrih valov široke Donave. Vsi ti vtisi, doživljaji in spoznanja, ki jih bodo utrdili v ljubezni do naše velike in svobodne zemlje, pa naj jim potem služijo praktično pri pouku zemljepisja, domoznanstva itd.

Kongres je izdelal posebna pravila, ki omogočajo učiteljstvu ustanavljanje lastnih organizacij Ferijskega Saveza. Ustanovite zatorej povsod „Mesna udruženja Ferijskega Saveza“, ki nudijo učiteljstvu vse društvene ugodnosti. Pripravljalni odbori naj se obračajo glede pojasnil direktno na: Glavno poverništvo „Ferijskega Saveza“ u Beogradu II., Beogradska gimnazija — Poenkarcva ulica.

Iz Jugoslavije.

UČITELJSTVU, KI BO DELALO NA IZPREMEMBI RADOJEVIČEVEGA NAČRTA ŠOLSKEGA ZAKONA.

Naše delo pri izdelavi šolskega zakona mora biti sistematično. Nič z manjšo vnmemo se nimamo lotiti točk, ki se tičejo šolstva, kakor onih, ki se tičejo naših stanovskih zadev. Vedeti moramo pri izdelavi, da izdelujemo zakon za desetletja in ne za dobo par let.

Ne zadošča pa, da imamo pred seboj le Radojevičev načrt, ker v njem morda česa manjka, kar imajo drugi načrti. Zato je neobhodno potrebno, da pregledamo točko za točko v drugih načrtih in vnesemo dobre določbe iz njih v Radojevičev načrt, če jih ta že ne vsebuje. V poštev pride v tem oziru posebno načrt, ki ga je izdelala „Zaveza josl. učit. v Ljubljani“ in je bil objavljen v 23. števu. Uč. Tov. z dne 10. jun. 1920. in načrt, ki so ga izdelali zastopniki UJU in je bil objavljen v 60 do 71 števu. „Narodne Prosvete“. Poleg tega je potreba pa preiti tudi točko za točko našega starega šolskega zakona in vnesti dobre določbe, ki jih vsebuje stara zakonodaja, tudi v nov načrt. Potrebno bi bilo, da se oglašijo tudi poznavalci šolskih zakonov drugih narodov in držav ter primerjajo šolske zakone drugih držav z našim načrtom šol. zakona ter predlagajo morebitne dobre določbe, da jih vnesemo v naš zakon. Prezreti ne smemo dr. Lončarjeve in Gangl-Fleretove brošure o reformi šolstva, kjer je označeno naše stališče in stališče moderne šolske reforme sploh; pregledati je te brošure stran za stranjo in primerjati novi načrt, če odgovarja tamošnjim načelom.

Načelna obravnava je potrebna še pred podrobno. Pri vsem našem delu pa

ne smemo pozabiti, da vsaka določba tujih zakonov tudi ni primerna za naše razmere in potrebe. Zato se nam zdi pogrešeno, če ne bo ministrstvo prosvete zadostno zaslišalo za mnenje tudi prosvetnih referentov posameznih pokrajin, ki bi s pomočjo anket šolskih strokovnjakov ugotovili, koliko odgovarja načrt šol. zakona tudi krajevnim prilikam in potrebam posameznih pokrajin, ter kaj bi bilo še potrebno vstaviti, da bomo z ozirom na krajevne potrebe lažje dosegli naš skupni prosvetni smoter v bodočnosti, potom šolskega zakona. Le taka izdelava šolskega zakona bi bila temeljita in zmožna ustvariti nam za nekaj desetletij dober zakon!

Referente okrajnih učiteljskih društev opozarjamo, da se pri delu na šolskem zakonu ozirajo na gorenja navodila; okrajna učiteljska društva naj pošljejo tudi poznavalce tujih šolskih zakonov in jih naj naprosijo, da pregledajo novi načrt z ozirom na nje. Delo naj se pospeši in naj se čimprej pošljejo izpreminjalni in dopolnilni referati v Ljubljano, ker ima poseben odbor centra še mnogo dela potem z enotno redakcijo načrta, s prestavo in propagando, da prodremo z našimi načeli tudi izven Slovenije in da se zainteresira tudi parlamentarne kroge za moderno smer šolske zakonodaje. Žrtvujmo delo in čas sedaj v prvi vrsti temu vprašanju — rok je kratek!

Poverništvo UJU v Ljubljani.

— **Upokojitev tov. Mih. M. Stanojeviča.** V drugi števi. Narodne Prosvete čitamo vest, ki nas je prav nemilo dirnila, da je namreč naš tov. Mih. M. Stanojevič upokojen. Tovariš Stanojevič je referent v ministrstvu prosvete v Beogradu. Njegova upokojitev se nanaša na redukcijo uradništva. Žal nam je in obžalujemo, da je ministrstvo upokojilo ravno tov. Stanojeviča, ki vživa izredne simpatije učiteljstva vseh pokrajin naše države in ki ga visoko čislamo zaradi njegove izredne marljivosti, inteligence in velikih zaslug, ki jih ima za našo organizacijo, stan in šolo. Tov. Stanojevič je urednik našega pedagoško znanstvenega glasila UJU „Učitelja“; on je član Glavnega odbora UJU; posebno velike zasluge si je pa stekel pri delu na načrtu šolskega zakona, ki so ga izdelali zastopniki UJU v Beogradu na anketi. Kot mož povsem modernih nazorov je z veliko vnmemo poročal o učiteljskem načrtu šol. zakona na I. drž. skupščini UJU v Zagrebu. Tov. Stanojeviča bomo pogrešali tembolj sedaj v ministrstvu prosvete, ko bo potrebna korektura in izprememba Radojevičevega načrta šol. zakona, ki bo potreben še temeljite remediume, predno se bo samo približal načrtu in nazorom šol. zak. UJU, ki jih je zastopal tov. Stanojevič v Zagrebu. V interesu UJU bi bilo, da bi tov. Stanojevič ostal v sedanjem trenutku na svojem mestu; pričakujemo pa od njega, da bo kljub temu kot član Glavnega odbora UJU uveljavil naša načela v načrtu zakona, ker uživa polno naše zaupanje.

— **Navodilo za dopisnike Učit. Tov.,** ki smo ga objavili glede poročanja o društvenih zborovanjih, izpopolnjujemo v toliko, da opozarjamo na današnje poročilo iz seje ožjega sosveta UJU, naj poročevalci o posameznih poglavjih tudi v svoja poročila napravijo primerne podnaslove, ki označujejo vsebino odstavka. To napravljajo društvena poročila preglednejša in zanimivejša.

— **Prekmurski milje.** Prav po ključu mi je prišla v roke 10. „numera“ v Pešti izhajajoče „Domovine“ z dne 22. septembra l. I. Našel sem te-le cvetke v omenjenem listu: „ — Na naš stan (prekmurski) se ta molitev tudi gliha s tem razločkom, kaj mi ne od Taljanov, nego od Krajncov trpimo i želemo se osloboditi. Pri nas trpi s petami klačijo vse, ka je nam drago i sveto. Naš lepi jezik so dš stirali s šol naši i prisiljavajo, nas svoj, pred nami nerazmeti jezik gučati. Vkras so nam zeli šole, pregnali čestnike (uradnike) naše i že se vtičejo v cerkevna dugovanja v vučenje s. vere naše navuk. Ta so zbrisali pravice — navade — spomenke naše — oskrunili nastave — kratijo nam naše narodno razveseljavanje, spevanje naše i prisiljavajo na nas priteziti svoj kranjski rešetarski obraz.“ — — — zakaj ne oslobodite vaši lastnynov brati gor! Zakaj ste nas tihine? Šli oslobajat? Hja, tam (Talijanom nasproti) bi krv trbele točiti, to je pa ne vaša jakost! Vi ste samo z lampami (go-flo) junaški i z rečmi se nadiivate.“ — „Vaši bratje pod Taljanmi majo tudi slo-

* Vsak Slovenec, ki ni Prekmurec, je Prekmurcem „rešetar“.